

OKUYUCU'DAN YÖNE

Yabancı dil sömürücülüğü

I. Yabancı bir İngilizce öğretmeni-yim. Bir yıldan beri Türkiye'de çalışmaktayım. Bir yabancı, Türk-lere Türkiye'deki sömürücülüğe dair bir şey söyleyebilir mi diye, bu yazıyı ilk önce yazmayacaktım ama, artık seslenmememin imkânı kalmamıştır. Türk basınında, yabancı yardım, yabancı yatırım ve son zamanlarda da yabancı eğitimde sömürücülüğün geniş bir şekilde söz edilmiştir. Fakat Türk devlet okullarındaki yabancı dil öğretimi dolayısıyla meydana gelen «DİL EMPERYALİZMİ» nin henüz söz konusu edilmediği görülmektedir.

II. Türk ortaokul ve liselerinde öğrencilere Almanca, Fransızca ve İngilizce öğretilmektedir. Bilindiği gibi son yıllarda öğrencilerin büyük bir kısmı İngilizceyi tercih etmektedir. Her öğrencinin de bildiği gibi bu diller Türkler için çok zor olup, her yıl binlerce öğrenci sırf yabancı dilden kalarak sınıfı geçemez. Bir çok defa yabancı dile alışmayan öğrenciler bu yüzden belge alır, bir yıl daha kaybeder veya okumayı tamamen bırakırlar. Özellikle köylü öğrenciler bu derste pek çok zorluk çekmektedirler. Çünkü yabancı dil öğretimi olmayan orta okulundan liseye gelen öğrenci yabancı dile birden bire dördüncü yıldan başlamak zorunda kalır. Yabancı dil dersinde sözde başarılı öğrenciler dahi hemen hiç bir zaman öğrendikleri dil günlük konuşmaları yapabilecek kadar kullanamazlar. Öğrendikleri dil ile yazılmış basit bir kitabı bile okuyup anlayamazlar. Bir çok öğrenci yabancı dil öğrenme gibi, pek çoğu da «dükkâna gidiverim» demesini becermeden liseden mezun olur. Lise mezunlarının pek çoğu için yabancı dil öğrenimi sonuçsuz, verimsiz ve faydasız altı yıllık zihni bir işkence olmuştur.

Yabancı dil öğretimi yetiştirmek için çok para ve gayret sarf edilmesine rağmen, Türkiye'de yeterli sonuç alınmamıştır. Yabancı öğretmenlerin yerine Türk öğretmenlerin yavaş yavaş geçmesi gereğinin aksine Türkiye'deki İngilizce öğretmenlerinin gün geçtikçe çoğalan ve yakında % 50 sini aşacak olan kısmı yabancıdır. Aynı zamanda neticesi hemen hemen olmayan bu öğretim, diğer dersle-

re verilecek zamanı azaltmaktadır. Bundan başka, yabancı dili zaten yok denince kadar zayıf olan öğrencileri mezun edip de, biraz daha zayıf olanlarını boş gezdirerek Türkiye, çok ihtiyaç duyduğu tahsili elemandan yoksun kalmaktadır. Eğitimden ayrı olarak, önemli yabancı dillerin etkisinde kalan Türkçe de yabancı kelimelerle dolmakta ve gittikçe bozulmaktadır.

III. Bu faydasızlıklar ve zararlar varken, İngilizce ve benzer yabancı dillere için bu kadar çok önem veriliyor? Sebep, sömürücülüğün başka bir şey değildir. Çünkü en etkili sömürme araçlarından birisi dildir. İngilizce basının radyonun reklâmlarını, propagandalarını okur ve dinler. Dolayısıyla İngilizce bilen, İngiliz ve Amerikan siyasetlerini benimsemeye, mallarını satın almaya yönelir. İngilizce bilen Amerika'ya gidip o memleketin doktor ve diğer eleman ihtiyaçlarını karşılayabilir. İngilizce bilen, o dilin konuşulduğu memleketlerde turist olarak gezer. Ve İngilizcesi ne kadar kuvvetli olursa olsun onu yabancı dil olarak öğrenenler bir Amerika'lı ya da İngiliz arasındaki herhangi bir ilişki veya görüşmede İngilizcenin kullanılması mutlaka Amerika'nın veya İngiltere'nin lehine olacaktır. Bir de, dil bilgini B. L. Whorf'un çok tutulan meşhur teorisine göre, bir insanın konuştuğu dil o insanın düşünce ve davranışlarını çok etkiler. Yani yabancı dil konuşan, o dilin gizli ve hissedilmez etkisiyle, o milletler gibi düşünmeye yavaş yavaş baslar. Meşhur meseldir: «Türkiye'de öyle aydınlar vardır ki, Fransa'da krallık ilan edildiği zaman Türkiye'de saltanat davasına kalkışırlar.» İkinci bir örnek: İngilizce'de «freedom» kelimesi vardır. Bu sözcüğün asıl mânâsı «hürriyet» tir. Fakat son yıllarda özellikle Amerika aşırı sağcılar bu sözcüğü alıp ona özel bir anlam kattılar, yani «kapitalistlerin iktisadi hürriyeti». Bu anlayışa göre kapitalistlerin, zencilerin iktisadi baskı altında tutmaları, halkı durmadan aldatmaları ve gelişmiş ülkeleri sömürmeleri «freedom» adına yapılarak meşru ve hattâ kutsal sayılmaktadır. Bu yüzden İngilizce konuşan, hürriyeti savunurken ister istemez sömürücülüğü de savunmuş olmaktadır. Bunun gibi bir çok örnekler gör-

terilebilir. İşte dil gayet kuvvetli bir sömürme aracı olduğu için, İngiltere ve Amerika her yıl İngilizcenin dış memleketlerde öğretilmesi amacıyla milyonlarca dolar sarfetmektedir. Bu gayretlerin neticesinde bugün dünyanın büyük bir kısmında, satarken İngilizce, alırken İngilizce gezerken İngilizce, gezdirirken İngilizce, eğitiliminde İngilizce yabancı şirketlerde İngilizce, diplomasında İngilizce konuşuluyor.

Fakat İngilizcenin daimi olarak hüküm sürdüğünü düşünmek yersizdir. Nasıl ki bir zamanların kültür, sanat, ticaret ve diplomasi dünyasının dili olan ve hiç bir zaman sönmeyeceği sanılan Fransızca, kıymetinden çok şey kaybetmiştir; İngilizcenin de bir gün çökeceğini düşünmek tabiidir. Türk kültür tarihinde yabancı dil eğitimindeki ağırlık, Arapça ve Farsça'dan Fransızca'ya, Fransızca'dan Almancaya, Almancadan İngilizceye kaymıştır. Bu yüzden her nesil, okullarda büyük çabayla öğrendikleri yabancı dillerden arzu ettikleri faydayı sağlayamamıştır. Nitekim bugün orta yaşlı olanların «Keşke İngilizce öğrenseydim» diye şikâyet ettikleri, ve dil öğrenme kabiliyetlerinin çok azaldığı bu çağda üçüncü bir dil öğrenmek gibi faydasız bir çabalama içine düştüklerini sık sık görmekteyiz. Yarı, bu çabaların — başarılı dahi olsa — başka bir dilin hakim olması sonunda boşa gitmeyeceğini kim temin edebilir?

IV. Bütün bu zararlardan bir tek kurtuluş yolu vardır. Uluslararası ilişkiler için hiç bir millet lehine veya aleyhine olmayan, hiç bir zaman modası geçmeyecek, öğrenilmesi herkes için kolay olan bir dil lazımdır. Böyle bir dil var ve kullanılmaktadır. İsmi Esperanto olan bu dil gayet iyi bir anlaşma ve haberleşme aracıdır. İmlâsı, grameri ve çok verimli kelime türetimi tamamen düzenli ve mantıklı olduğu için Esperanto, diğer dillerden beş ilâ on kere daha az bir zamanda öğrenilir.

Esperanto hiç bir milletin ana dili değildir. 1887 yılında Polonyalı fedakâr doktor Ludvig Zamenhof tarafından yayımlanmıştır. O zamandan bu yana her türlü uluslararası ilişkilerde kullanılması, Esperanto'nun tamamen yeterli, güzel ve çok zengin bir dil olduğunu ispat etmiştir. Sayısı bir milyon tahmin edilen Esperanto konuşanlar, ilmi işler okuma, konferanslar, turizm ve mektuplaşmada bu dilden faydalanmakta, son yıllarda da UNESCO ve bir çok hükümetler yayım eğitim alanlarında Esperanto'yu desteklemeye başlamışlardır. Onbin yıllık edebiyatına her hafta bir iki yeni kitap katılıyor dilli Esperanto olan yüz kadar mecmua ve dergi dünyanın her tarafında çıkıyor. Brezilya, Yugoslavya, Kızıl Çin gibi 12 devlet Esperanto ile radyo yayımı yapıyor. Dünyanın bir çok memleketinde Esperanto'nun okullarda okutulması hızla artıyor. Yani millî, iktisadi ve siyasi bakımlardan bağımsız olan Esperanto büyük bir devletin küçük milletlere mecbur ettiği bir dil olmayıp, dünyanın dört köşesinde özel kimselerle çeşitli müesseseler tarafından desteklenmekte olan bir dildir. «Uluslararası İşbirliği Yılı» dolayısıyla Esperanto'nun, Birleşmiş Milletler'e verilecek büyük bir destekleyle desteklenmesi istenecektir. Şimdiki kadar 26 milyon kişilik bir kitleyi temsil eden imzaları taşımakta olan bu dilekçe, B.M.'in ve üyelerinin Esperantonun yayılmasına gayretle çalışmalarını istemektedir.

V. Yalnız ne yazık ki Türkiye, kendi çıkarına uygun olan bu dili desteklememekte inat etmekte-

Konya'nın bazı köyleri politikacıları sokmadı. — BASIN —

ÇOLAK MEMETLERİN OY'LARI

«Oy» derik ikimiz de
Seniñnen ben.
Hele ben,
Garasaz köyünden Çolak Memet,
«Oy anam, oy» derim.
Bilin mi bey gardaş, Garasaz'da ben ne çekerim?
Hele boşver beni bi yol,
Bilin mi bizim halımızı?

Bizlere «Gahraman gardaşlarım» dırsınız,
Söze başlarken..
He ya,
Gahramanık!..
Biz gurtardık bu memleketi.
«Ton, tüfek var mı» diye soran mı?
Dırnağımızınan, ganımızınan,
Aha, canımızınan..

Dört yılda bi, hatır soran da olsun
Eksik olma bey gardaş.
Emmee,
Yalan dime, heç bi şey dime bize gayrı.
İc bi ayrımızı çet.
Yol dime, okul dime, su dime,
Hele «Evlek, evlek torrak dağıdacağık» heç dime
Etmivecek olduktan kelli..
İç bi acı gayfamızı get.

Cinlerinen, tomafillerinen
Bovnumuzda gravet, elinizde çanta,
Ađınuzda conkra lâf,
Gelirsiniz koyümüze
Dört yılda bi çelirsiniz.
Bovnumuzu bükerek, melil, melil
Diğnerik sizi.

Kimine satılmış dırsınız, kimine gominiz,
Huzur dırsınız, demirğırasi
Daha ney dırsınız.
Rız ağnamak bunları.
Emme,
Arđından bi de:
«Kovlii bizim efendimizdir» dimeniz yok mu?
Aha etmevin bnuu,
Eđlenmevin biziminen.
Sivasat vanıvok devı gelmeyin koyümüze,
Gavfalarımızı ayırdık,
Camıyı yarıya böldük sizin yüzünüzden..

«Oy» derik ikimiz de, «Oy»..
Seniñnen ben.
Sen Anzara'va gidecek menbus adanı bey gardaşım,
Ben Garasaz'da galacak Çolak Memet.
«Oy» derik ikimiz de emme,
Senin «Ov» lar seni menbus eder,
Benim «Ov» lar, oy anam oyy,
Beni mafeder..

A. İhsan Sayın

SEÇİM NUTUKLARI

Becen biliz bizimkileecer
topraaaak bayraaaak, haaaak ahlaaaak
vataaaan, milleeet, imaaan ölküüü
namuuus, şereeeef, şarkın türkütüü
devrim mevrüm, ilkeee, milkeee
hepsi fedaa bu aziz milkeeee
Şa şa şa, şaşaa, çok yaşaaanaa

Onlaaar, ah onlaaaar, işte onlaaaar
o itleecer, ifritleecer
komonist momonist kerataalar
kızıl mızıl domuzlaaaar
sağcıu, solcıuuu ilericil gericileecer
hele o suratsız dünküleecer
sitenleecer süngüleecer olmasa
hepinizeee, keseece, kasaaa
koltuuuk mäsaaa
naylondaan sekreterleecer
perlondaaan ana yasaaa
evlaat damaaad amcaaa dayıu
hepinize, aslan payıu
Şaşaa şaşaa, çok yaşaaanaa

ah onlaaaar o ihtiyar tilkilil
verse biraz bize bu milkilil
devrimlerdecen develeecer
pilandan pilavlaaar zerdlececeeer
dahaan neleer neleecer yapacak bizimkileecer
ye memet yececeeee
şaşaa şaşaa, çok yaşaaanaa

Hikmet Koç
Emekli Defterdar

SAYFA 2

HAFTALIK FIKIR VE SAN'AT GAZETESİ

Kurucuları: Cemal Reşit Eyüboğlu
— Mümtaz Soysal — Doğan Avcıoğlu
İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Doğan Avcıoğlu
Basıldığı yer: Güneş Matbaacılık
T. A. Ş.

ADRES : Yazı İşleri: Sumer sokak No: 16/8 Yenışehir — ANKARA
Telefon: 17 69 89 — İstanbul Bürosu (Satış İlan ve Abone İşleri): Mol. İsfenari Sok. No. 32 Çagaaloğlu — İstanbul Tel: 22 95 70 — Posta Kutusu 512 İstanbul.

ABONE : Bir yıllık (52 sayı) 60 T.L., Altı aylık (26 sayı) 30.— T.L. Üç aylık (13 sayı) 15.— T.L.'dir. Yurt dışı abonmanlarda bu bedellere ayrıca posta-pulu ücreti kadar ilâve yapılır. Geçmiş sayıların fiyatı 2.50 T.L.'dir.

İLAN : Beher sütünde sant. ml 25.— T.L. dir. 50 rekli çıkacak ilan ve reklamlarla kitap ilanları için özel indirimler yapılır. İlan ve reklamların yayımlanmasından ötürü hiçbir sorumluluk yüklenilmez.

YÖN, 8 EKİM 1965